

Siri Derkerts storhet

DEN STORA VIDDEN hos de tre på Konstakademien har på många sätt sin motsvarighet hos Siri Derkert (1888—1973) på Konstnärshuset. Också här är nämligen människan i centrum — på detta nakna, nära sätt som bara hon kunde. Carlo Derkert har plockat i sin mors konstnärliga kvarlåtenskap och fått fram ett häpnadsväckande rikt material. Nog visste man att hon var en unik och stor konstnärinna — men så stor!

FÖR NÅGRA ÅR sedan gjordes en stor retrospektiv utställning av Siri Derkerts konst på Moderna museet. Där fanns självfallet helheten och de djärva experimenten. Minnet av en stor utställning förbleknar, men inte minnet av en stor konstnär. Ändå är det viktigt att då och då påminna om var storheten består, inte för att fixera den till ett visst utseende, utan för att tvärtom framhäva skiftningar, nyanser, möjligheter till nya tolkningar och därmed givetvis också omvärderingar. Den stora konsten bjuder alltid nya ansikten åt nya betraktare och generationer, är m. a. o. alltid levande. Och nog hör Siri Derkerts konst till något av det mest levande man kan tänka sig i svensk konst.

KONCENTRATIONEN på det som var det centrala i hennes skapande — människoskildringen, och det förnämliga arrangementet av dessa bilder, gör att

man kommer hennes konst nära på ett sätt som aldrig tidigare. Det är ofta något häftigt, impulsivt över hennes teckningar, målningar, skulpturer. Det är som en stormvind dragit igenom dem, rört om ordentligt, satt allt i våldsamt rörelse, kastat om ordningen i fysionomier och kroppar, förvandlat dem till det nästan oigenkännliga ibland. Men allt finns där men knappast enligt det konventionella porträttets lagar. Hon gick hela tiden tätt in på sina människor, kröp in under huden på dem, öppnade, blottade lidelser, känslor, stämningar.

SIRI DERKERT, kvinnokampen nummer ett, alltid främst på barrikaden i striden mot manssamhället — eldande på sina medsystrar, blev genom sin nervfyllda agitation en pionjär för en socialt engagerad konst med räckvidd långt utanför ögonblicket, stunden. Hennes modeller inom kvinnorörelsen blev väl inte alltid så lyckliga, när de såg hur Siri Derkert tyckte att de såg ut. Men här är de nu: Elin Wägner, Emilia Fogelklou, Kerstin Hesselgren, Elise Ottesen-Jensen m. fl. Inte som porträtt, avbilder, utan det är närmast deras gester, rörelser, mimik som strömmar emot oss i lössläppt färg och linje. Det är inga stumma aktörer man möter. De syns, hörs, känns, deras övertygelse bränner till. Siri Derkert har odödliggjort



Siri Derkert: "Sara i fönstret".

rader av kulturpersonligheter genom ett helt enkelt lysande konstnärligt reportage.

BARNENS VÄRLD var också hennes. Hon målade, tecknade oupphörligt sina egna ungar i bilder där från början kubistisk form spelade in. Men hon blev aldrig doktrinär kubist, snarare löste hon efter hand upp formen mot det mer expressiva. Men när det gäller Siri Derkert är det tämligen meningslöst att resonera i ismer. Hon var alltid sig själv, något av den ensamma vargen, tog det hon behövde för att utveckla sin egen personlighet. Kanske har den finast och mest uttrycksfullt kommit fram i just barnskildringarna. Hon kunde och kände barnets psyke och känsloliv. Barnet, storögt blickande ut sin ängslan, undran, sin förtröstan, sina frågor — sällan har allt detta skildrats med sådan ömhet och inlevelse som hos Siri Derkert. Hennes djupa mänsklighet angår oss alla.